

Archiv obce Bezvěrov
[70. léta 19. stol.] - 1939

Inventář

EL NAD č.: 553
AP č.: 174

Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková

Plasy 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	5
III. Archivní charakteristika fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	5
Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky	5

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	6
---	---

Inventární seznam	8
--------------------------	---

Tiráž	10
--------------	----

I. Vývoj původce fondu

Bezvěrov, německy Bernklau (též Bärenklau), se nachází na katastrálním území téhož jména o rozloze 7,11 km², vzdáleném 12 km západně od Manětína, v nadmořské výšce 675 metrů. Název obce byl odvozen od prvních majitelů osady Pernklů ze Šenreitu. Příjmení „Pernklau“, též „Bernklau“ pochází od slova *Bärenklau*, označujícího medvědí pazour, tlapu. V určení první doložené zprávy o vsi se jednotlivé prameny rozcházejí, nejpravděpodobnější jsou dva časové údaje, léta 1186 a 1273. Před zrušením patrimoniální správy náležel Bezvěrov k toužimskému panství, jehož majitelem byl od roku 1837 Alfréd vévoda Beaufort-Spontinni. Pamětihodností vesnice je kaplička sv. Floriána z druhé poloviny 19. století.

Pravomoc zrušené patrimoniální správy byla přenesena s platností od 1. ledna 1850 na nově vzniklou obecní samosprávu a prvoinstanční úřady politické správy. K uvedenému datu vznikla samosprávná tzv. místní (později též označovaná jako politická) obec Bezvěrov, která zahrnovala katastrální obec Bezvěrov s přidělenými místy Vuršův mlýn, samotami Kolo a Ostřetín a roku 1868 nově založenou sklárnou a později vzniklou kolonií Novou Sázavou. Jako samosprávné orgány obce byly zvoleny obecní výbor (od roku 1919 nazývaný obecní zastupitelstvo) a z jeho středu obecní představenstvo (v roce 1919 přejmenované na obecní radu) v čele s obecním představeným – starostou.

Obec Bezvěrov patřila do Plzeňského kraje, politického okresu Kralovice a soudního okresu Manětín. Severozápadní polovina Bezvěrova s Novou Sázavou byly součástí krašovské farnosti, jihovýchodní část obce a samoty Kolo a Ostřetín náležely do farního obvodu Dolní Jamné, kde byla roku 1784 zřízena filiální farní škola. O šest let později byla pro ni postavena školní budova. Samostatnou farní školou s německým vyučovacím jazykem se stala v roce 1831. Škola s českým jazykem vyučovacím byla v obci otevřena až po roce 1919 za podpory Národní jednoty pošumavské.

Národnostní složení politické obce Bezvěrov se začalo měnit po otevření sklárny bratry Kavalierovými v roce 1868. Na jejich podnět zde byli zaměstnáváni pouze dělníci české národnosti. Postupem doby kolem továrny vznikla kolonie nazvaná Nová Sázava. Vyrábělo se zde duté a speciální laboratorní sklo. Jak se sklárna rozrůstala, rozšiřovala se i výroba, a to o sklo broušené a chemické. Za zlatý věk je pokládán přelom 19. a 20. století. Rozšiřování výroby mělo za následek zvyšování počtu příslušníků české národnosti v obci. Od druhého desetiletí 20. století význam továrny klesal. V roce 1926 byla výroba definitivně zastavena. Čeští dělníci však v obci zůstali.

Podíl na rozvoji původně zemědělské obce měla vedle uvedené sklárny také výstavba silnice Bezvěrov – Nečtiny o délce 9 km, která se napojovala na starou císařskou silnici Loket – Plzeň, postavenou ještě před rokem 1850. Další silniční spojkou procházející obcí byla okresní silnice Bezvěrov – Vikošov – Zhořec – Mezí o délce 7,7 km, postavená až na přelomu 19. a 20. století.

Počátky spolkové činnosti v Bezvěrově jsou spojeny se založením sboru dobrovolných hasičů v roce 1895. O pět let později byl ustaven hospodářský spolek. Po první světové válce zde vznikla dvě národnostně orientovaná seskupení, a to místní odbočka národní obranné jednoty (Völkische Schutzvereine) a místní odbočka německého osvětového svazu (Deutscher Kulturverband). V roce 1922 byl otevřen za přispění sklárny český spořitelní a záložní spolek.

Po Mnichovské dohodě 29. září 1938 se Bezvěrov dostal do záboru Německé říše. V rámci její územněsprávní organizace byl začleněn do říšské župy Sudety (Sudetengau), obvodu vládního prezidenta (Regierungsbezirk) Cheb se sídlem v Karlových Varech a územního obvodu úřadu landráta (Landrat) ve Žluticích.

Vývoj počtu obyvatel a domů v místní obci

Obec Bezvěrov	Počet	
	lidí	domů
1850	423	<i>n</i>
1869	548	81
1880	602	92
1890	662	96
1900	714	100
1910	805	103
1921	746	104
1930	637	112
1950	258	81

II. Vývoj a dějiny fondu

Písemnosti fondu Archiv obce Bezvěrov byly po celou dobu fungování obecního úřadu pravděpodobně ukládány vždy u právě úřadujícího starosty. Dochování torza původní obecní registratury lze přičíst nezodpovědnému zacházení s německy psanými písemnostmi po skončení druhé světové války, i když k určitým ztrátám docházelo průběžně při manipulaci s nimi i v předcházejících letech.

Po ukončení činnosti obecního úřadu v květnu 1945 převzal písemný materiál obecní registratury do péče právní nástupce Místní národní výbor (MNV) Bezvěrov. Zde zůstal uložen až do dubna 1961, kdy byly na MNV provedeny kontrola spisovny a skartační řízení. Podle předávacího protokolu ze 14. dubna 1961 archiv převzal k trvalému uložení dvě úřední knihy pocházející z činnosti bezvěrovského obecního úřadu z let 1895-1939. V roce 2000 byl v souladu s metodickým návodem na pořádání a inventarizaci archivních fondů, vydaným archivní správou Ministerstva vnitra v Praze dne 31. ledna 2000 čj. AS/1-284/2000, původní název fondu Obecní úřad Bezvěrov nahrazen názvem novým Archiv obce Bezvěrov.

III. Archivní charakteristika fondu

Fond, jehož původcem je Obecní úřad v Bezvěrově, obsahuje pouze dvě archiválie – úřední knihy. Vnitřní skartace se neprováděla. Fyzický rozsah fondu činí 0,04 bm. Jazykem archiválií jsou čeština i němčina. Při pořádání fondu byly podle přílohy č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. zařazeny obě knihy do II. kategorie. Stav zachování fondu lze charakterizovat jako torzovitý a po stránce fyzického stavu archiválií je možné jej považovat za nepoškozený.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Torzovité dochování písemností fondu Archiv obce Bezvěrov značně omezuje jeho informační hodnotu. Fond poskytuje pouze některé údaje o nemovitém majetku obce a jejích obyvatelích, a to v parcelním protokolu, který se však nepodařilo přesně časově zařadit.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Fond Archiv obce Bezvěrov [70. léta 19. stol] - 1939 uspořádala, pomůcku sestavila Kateřina Nová v listopadu 2004. Úvod vypracovali Kateřina Nová, archivářka Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích, a Petr Hubka, ředitel Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích, v roce 2007. Čistopis pomůcky v únoru 2009 vyhotovila Zuzana Kliková.

Plasy 3. března 2009

Petr Hubka, Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury:

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt*. Sechster Band. *Pilsner Kreis*. Prag, 1838.

DUNDERA, J. A. *Království České, staticky-polohopisně popsané*. Praha, 1845.

PALACKÝ, František. *Popis království Českého*. Praha, 1848.

Handbuch der mit a. h. Entschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen mit zugleich Berücksichtigung der mit a. h. Entschliessung vom 4. August 1849 genehmigten politischen Eintheilung. Prag, 1850.

Zevrubný popis rozdělení země království Českého. [Praha], [1854].

Verzeichniss der Orts-gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, [1862].

Seznam míst v království Českém. Praha, 1872.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1886.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1893.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1907.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1934.

Seznam obcí a okresů republiky Česko-slovenské, které byly připojeny k Německu, Maďarsku a Polsku (stav ke dni 28. listopadu 1938). Praha, 1938.

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, [1939].

Die Gemeinden des Reichsgaues Sudetenland. Warnsdorf, 1941.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. Praha, 1978.

DYK, Jan. *Popis politického okresu Kralovického*. Praha, 1886.

LUKAVSKÝ, František. *Menšinové školství na Plzeňsku*. Plzeň, 1913.

UHLÍŘ, Josef. *Obecní zřízení a řád volení v obcích pro království České*. Praha, 1915.

JOACHIM, Václav. *Řád volení v obcích s prováděcími nařízeními a novela k obecním zřízením*. Praha, 1919.

WEYR, František. *Řád volení do obcí*. Brno, 1920.

KAŇÁK, Josef. *Základy správy obecní, správní příručka českých zemí*. Kutná Hora, 1927.

ŠIROKÝ, Václav. *Manětínsko*. Dolní Bělá, 1930.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1931.

ZETEK, František. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

KYPR, O. *Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 1933.

PÖPPERL, Richard a MAIER, Josef. *Festschrift zur Feier des 150jähr. Bestandes der Schule Bernklau*. Bernklau, 1934.

KUPKA, Antonín. *Sklárna Nová Sázava*. Listy, roč. 1972, č. 1, str. 7.

TRÄGER, Gergrud. *Denkmäler im Egerland: Kreis Luditz*. Eichstätt, 1993.

MACKOVÁ, Marie. K úřadování a spisovným obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu. *Archivní časopis*, roč. 49, rok 1999, č. 4, s. 235–240.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

CAIS, Petr. Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850 – 1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 4, s. 249–285.

EDL, Jan. Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928 – 1948. *Paginae historie: sborník Národního archivu*, Praha, 2006, roč. 14, s. 483–546.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
I. Knihy			
1	Trestní rejstřík	1895 - 1939	K 1
2	Parcelní protokol	[70.- 90. léta 19. stol.]	K 2

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Bezvěrov
Časové rozmezí:	[70. léta 19. stol.] - 1939
Počet evidenčních jednotek:	2 (2 úřední knihy)
Počet inventárních jednotek:	2
Rozsah v bm:	0,04 (úřední knihy – 0,04 bm)
Stav ke dni:	3. 3. 2009
Zpracovatel fondu:	Kateřina Nová
Zpracovatelé archivní pomůcky:	Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková
	dne 3. 3. 2009 – č. j. SOAP/060-119/2009